

De in dit nummer gepubliceerde teksten van De Roos, Van de Brink, Kalsbeek, De Wijkerslooth en Willems vormen de neerslag van een openingswoord en lezingen die werden gehouden op het Symposium 'Het grote onbehagen'. Dit symposium werd georganiseerd op 10 mei j.l. door het E.M. Meijers Instituut van de Leidse Juridische Faculteit in het kader van één van de onderzoeksthema's van het Instituut: Geschillenbeslechting.

Aanleiding voor het symposium was het verschijnen van het boek van Prof. mr Th. De Roos: 'Het grote onbehagen. Emotie en onbegrip over de rol van het strafrecht' (aangekondigd in NJB 2000, p. 428).

Het doel van de bijeenkomst lag met name in de gedachtewisseling over dit thema tussen de diverse disciplines die met de sprekers en aanwezigen werden vertegenwoordigd: de zittende en staande magistratuur, de politiek, het Ministerie van Justitie en de wetenschap.

Het grote onbehagen

Het boek van De Roos is geschreven voor een groter, niet juridisch geschoold publiek, onder meer met als doel dat publiek informatie te verschaffen over het waarom van bepaalde strafrechtelijke regels, de achtergrond van diverse vormen van strafrechtelijk optreden en de achtergronden van bepaalde keuzes daarbij. Het boek gaat dan ook enigszins impliciet uit van een bestaand onbehagen van een brede groep van onze bevolking met het strafrecht.

Dit onbehagen is voor vertegenwoordigers van de betrokken disciplines niet nieuw. De inherente spanning van het strafrecht tussen bescherming aan de ene zijde, maar machtsuitoefening aan de andere zijde is ons allen zeer bekend. Maar de vraagtekens lijken groter te worden. Het publiek laat van zich horen! De inherente spanning die in strafrechtelijk optreden ligt besloten wordt niet meer als een basisgegeven voor afwegingen door strafrechtelijke autoriteiten geduld. Reacties op de strafrechtspleging geven blijk van een maatschappelijke onvrede die de legitimiteit van het strafrechtelijk optreden daadwerkelijk kan aantasten. Het onbehagen, de onvrede van het publiek is een onvrede waar zowel de politiek, als de leden van rechterlijke macht, als de wetenschap – ieder op eigen wijze – mee worden geconfronteerd. Wat evenwel opvalt is, dat van een gezamenlijke gedachtevorming rondom dit probleem nauwelijks sprake is. Het is natuurlijk om diverse redenen zeer legitiem dat Openbaar Ministerie en zittende magistratuur die discussie niet publiekelijk aangaan. Het is natuurlijk ook legitiem dat de zittende magistratuur met haar onafhankelijke rol in deze niet in discussie treedt met de wetgever. Maar bijzonder opvallend is bijvoorbeeld dat er weinig of geen debat wordt gevoerd over of studie wordt gedaan naar diepere oorzaken van dit onbehagen en dat een werkelijk inhoudelijke discussie tussen wetenschap en politiek over hoe om te gaan met de inherente span-

ning die in strafrecht ligt besloten, ontbreekt. Er zijn misschien zelfs nauwelijks maatschappelijke terreinen aan te wijzen waar de 'afstand' tussen wetenschappelijk debat en politieke discussie groter is dan op het strafrechtelijk terrein. Het doel van deze bijeenkomst lag dan ook met name in de gedachtewisseling tussen de diverse disciplines die met de sprekers en aanwezigen werden vertegenwoordigd: de zittende en staande magistratuur, de politiek, het Ministerie van Justitie en de wetenschap.

Diverse vragen vormden het aanknopingspunt voor lezingen en discussie.

Doet ons strafrecht het wel zo slecht als de burger denkt? Voeren de betrokken disciplines zelf de spanning voor de burger (al dan niet terecht) op? Welke bijdrage kunnen en moeten politici, leden van de rechterlijke macht en wetenschappers leveren aan de beheersing van het onbehagen? Hebben zij in deze een verantwoordelijkheid en zo ja welke? Hebben de betrokken disciplines langzamerhand ook niet een verantwoordelijkheid ten opzichte van elkaar?

Dat deze vragen door de betrokkenen niet eenduidig worden beantwoord zal de lezer blijken uit de zeer uiteenlopende inleidingen. Een conclusie die naar aanleiding van de gevoerde discussie kan worden getrokken is dat het voor en rondom de strafrechtspleging niet alleen van groot belang is dat alle betrokken disciplines (rechterlijke macht, politiek en wetenschap) met de burger communiceren, maar dat het bovendien essentieel is dat de betrokken disciplines elkaar beter verstaan en met elkaar in gesprek gaan en blijven.

De lezingen en de discussie vormden daarom een goede aanzet voor een debat dat zal moeten worden blijven gevoerd om de legitimiteit van strafrechtelijke overheidsoptreden in de opvatting van de burger overeind te houden. ■

• Tineke Cleiren is hoogleraar strafprocesrecht aan de Universiteit Leiden.